

Міністерство освіти і науки України
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол № 4 від 01 лютого 2022 р.

Голова Приймальної комісії

О.Г. Самойленко

ПРОГРАМА
фахового іспиту з російської й української мови
та теорії і практики перекладу

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Освітньо-професійна програма: «Філологія. Слов'янські мови та літератури
(переклад включно)»

Спеціальність: 035 Філологія (035.034 Слов'янські мови та літератури
(переклад включно), перша російська)

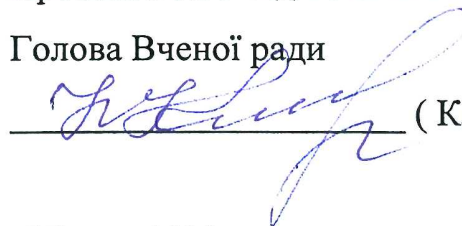
На основі: освітнього ступеня бакалавр, магістр,
освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст

РОЗГЛЯНУТО та ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні Вченої ради ННІ філології,
перекладу та журналістики

Протокол № 5 від 26 січня 2022 р.

Голова Вченої ради

 (Клипа Н.І.)

Ніжин-2022

Зміст

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	3
I. ОСНОВНІ ВИМОГИ ЩОДО РІВНЯ СФОРМОВАНИХ	4
II. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	5
III. ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ІСПИТУ	6
IV. ЗМІСТ ПРОГРАМИ	6
Современный русский литературный язык	6
Сучасна українська літературна мова	8
Теорія перекладу.....	12
Практика перекладу	14
V. ЗРАЗОК ЗАВДАНЬ.....	16
VI. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	19

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сучасні євроінтеграційні процеси в Україні передбачають підготовку конкурентноздатних спеціалістів з відповідним рівнем володіння мов, що повинно стати важливим елементом їхньої професійної підготовки. Філолога-перекладача, як і будь-якого фахівця, формує не лише предметний зміст основ наук, а й постійний розвиток, удосконалення його професійних умінь і навичок.

Програма призначена для підготовки абітурієнтів до складання вступного фахового випробування до Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя зі спеціальності 035 Філологія (035.034 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша російська) освітньо-професійної програми «Філологія. Слов'янські мови та літератури (переклад включно)» другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки.

Програма вступного іспиту складена за основними розділами сучасної російської, української мов та теорії і практики перекладу й спрямована на розкриття лінгвістичних закономірностей та закономірностей перекладацького процесу, чинників, що впливають на протікання процесу перекладу і визначають його результат, що в сукупності закладає основи для формування перекладацької компетенції.

Іспит з російської й української мов та теорії і практики перекладу як форма вступного випробування відбувається відповідно до «Правил прийому до Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя в 2021 році».

Мета та завдання вступного екзамену. Вступний іспит з російської й української мови та теорії і практики перекладу до магістратури має **на меті** визначити рівень підготовки вступників з мовознавчих та перекладознавчих дисциплін, їхнє подальше спрямування в навчанні внаслідок актуальності інтеграції освітньої системи України в європейський і світовий простір та потреби в підвищенні рівня знань з філології, теорії і практики перекладу й навичок активної роботи з міжнародними базами наукової інформації. З'ясування рівня теоретичних знань та практичних навичок вступників дасть змогу сформулювати рейтинговий список та здійснити конкурсний відбір вступників на навчання за освітнім ступенем магістра спеціальності 035 Філологія (035.034 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша російська) освітньо-професійної програми «Філологія. Слов'янські мови та літератури (переклад включно)».

Визначальною рисою педагогічної системи підготовки спеціалістів за вказаною освітньо-професійною програмою в НДУ імені Миколи Гоголя є забезпечення професійної підготовки фахівців, які володітимуть компетентностями перекладацької та науково-дослідної діяльності, будуть здатні вирішувати практичні проблеми й складні спеціалізовані завдання у своїй професійній сфері.

Випускники освітньо-професійної програми «Філологія. Слов'янські мови та літератури (переклад включно)» другого (магістерського) рівня вищої освіти, відповідно до Національного класифікатора України «Класифікатор професій» із змінами, затвердженими наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 18 серпня 2020 року № 1574, зможуть займати такі первинні посади:

2444.2 Філолог;

2444.2 Лінгвіст;

2444.2 Перекладач;

2444.2 Гід-перекладач;
2444.2 Перекладач технічної літератури;
2444.2 Редактор-перекладач;
2444.2 Професіонал з фольклористики.

I. ОСНОВНІ ВИМОГИ ЩОДО РІВНЯ СФОРМОВАНИХ ПРОФЕСІЙНИХ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК АБІТУРІЄНТА

Абітурієнт повинен **знати**:

- сутність мови як суспільного явища, її зв'язок з мисленням, культурою та суспільним розвитком народу;
- принциповий зв'язок мови і світу; походження та розвиток мови, її рівні; одиниці мови і мовлення;
- функціональні властивості мови;
- лексичний склад української та російської мов;
- закономірності розвитку фонетичної системи;
- специфіку морфологічного та синтаксичного рівнів сучасної української та сучасної російської мов з урахуванням перехідних явищ;
- сутність перекладу та його історію в зарубіжній та вітчизняній науці;
- класифікаційні основи перекладу, його форми та види;
- способи, прийоми та методи перекладу;
- перекладацькі трансформації;
- жанрові особливості перекладу;
- текст та його характерні ознаки;
- текстові категорії;
- мовні засоби вираження різних типів інформації;
- способи перекладу культурного компонента в тексті;
- особливості лінгвістичного, перекладацького й дискурсивного аналізів тексту;
- засоби збереження художньої виразності тексту, що перекладається.

Абітурієнт повинен володіти такими **уміннями й навичками**:

- володіти розвинутою культурою мислення, ясно й логічно висловлювати свої думки як усно, так і письмово;
- володіти всіма видами мовленнєвої діяльності на базі достатнього обсягу знань з фонетики, граматики, лексики, орфографії, пунктуації;
- використовувати довідкову літературу, різнотипні словники, електронні бази даних;
- аналізувати мовні одиниці всіх рівнів;
- володіти нормами української та російської мов (орфоепічними, акцентологічними, лексичними, морфологічними та синтаксичними);
- методично й цілеспрямовано оперувати ключовими поняттями загальної та часткових теорій перекладу;
- у загальних рисах моделювати умовну програму перекладу тексту того чи іншого різновиду;
- визначати способи та етапи перекладу;
- виділяти типи, види й жанри перекладу;
- ефективно користуватися методами перекладу;

- адекватно застосовувати перекладацькі трансформації;
- використовувати в практиці критики перекладу одержані теоретичні знання;
- виконувати повний лінгвістичний, перекладацький та дискурсивний аналізи тексту;
- моделювати процес відтворення експресивно-стилістичного забарвлення тексту оригіналу засобами мови перекладу;
- робити односторонні та двосторонні переклади;
- виконувати завдання зіставного характеру;
- здійснювати переклад тексту наукового, офіційно-ділового, публіцистичного, художнього стилів;
- порівнювати декілька перекладів й обирати найбільш удалий;
- аналізувати переклади щодо відповідності оригіналу;
- редагувати текст перекладу;
- виробити навички перекладацької майстерності у перекладі текстів різноманітних за жанрами, стилями та функціями.
-

II. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань та вмінь вступників здійснюється з урахуванням індивідуальних особливостей вступників і базується на таких критеріях:

<i>Рівень</i>	<i>Бали</i>	<i>Критерії оцінювання</i>
Високий	190-200 балів	Знання, уміння й навички вступника повністю відповідають вимогам програми. Абітурієнт має глибокі, міцні знання про відомі напрямки та концепції в мовознавстві й перекладознавстві; вільно володіє термінологією, методами, формами, прийомами перекладу; має уявлення про специфіку професійної діяльності лінгвіста й перекладача в сучасному суспільстві; володіє практичними навичками системного лінгвістичного й перекладацького аналізу на різних мовних рівнях; виявляє закономірності, основні тенденції та протиріччя в галузі філології й перекладознавства; робить аргументовані висновки; використовує творчий підхід при виконанні практичних завдань у спеціальних навчальних ситуаціях, які вимагають професійної компетенції.
Достатній	175-189 балів	Рівень знань, умінь і навичок вступника достатній. Він має ґрунтовні теоретичні знання, вільно володіє матеріалом, висловлює власну точку зору стосовно понять, явищ, мовознавчих і перекладознавчих процесів, уміє аналізувати, порівнювати й перекладати різножанрові тексти, узагальнювати матеріал, але допускає неточності та незначні помилки в перекладі чи аналізі мовних явищ, має певні проблеми з творчим підходом.

Задовільний	136-174 бали	Вступник виявляє задовільні знання: володіє основною теоретичною інформацією з лінгвістичних та перекладознавчих дисциплін, частково володіє практичними прийомами, які складають основу сучасних технологій перекладу; має проблеми в аналізі мовних явищ, недостатньо вміє використовувати творчий підхід; під час перекладу допускає значні лексичні, граматичні, стилістичні помилки.
Низький	100-135 балів	Знання, уміння й навички вступника є незадовільними. Він не має необхідних знань і лише фрагментарно відтворює фактичний матеріал, не здатен виконати аналіз мовних одиниць, не володіє методами, прийомами й моделями перекладу різножанрових текстів, представляє переклад на низькому рівні, із лексичними, граматичними, стилістичними помилками.

III. ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ІСПИТУ

Вступне випробування проводиться в письмовій формі за білетами. Порядок проведення визначається Приймальною комісією університету.

Перелік **засобів**, які можуть використовувати вступники на екзамені: програма з російської мови, програма з української мови, підбір друкованих текстів для аналізу й перекладу.

IV. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Современный русский литературный язык

Согласные звуки русского литературного языка и их классификация.

Позиционная мена и позиционные изменения согласных звуков.

Гласные звуки русского литературного языка, их классификация, позиционная мена и позиционные изменения. Проблема слогоделения и типы слогов в русском литературном языке. Орфоэпические нормы современного литературного языка. Система согласных фонем русского литературного языка. Система гласных фонем русского литературного языка.

Синтагматика и парадигматика фонем русского литературного языка.

Принципы построения орфографии. Развитие и совершенствование графики и орфографии.

Лексика и фразеология русского языка как система. Основные свойства русского слова как значимой единицы языка.

Типы лексических значений слов в русском языке. Парадигматические отношения слов в русском языке (синонимы, антонимы, омонимы, паронимы).

Лексика русского языка с точки зрения ее происхождения.

Лексика русского языка с точки зрения ее употребления.

Лексика русского языка с точки зрения ее активного и пассивного запаса.

Лексика русского языка с точки зрения ее экспрессивно-стилистических свойств.
Фразеологический оборот как значимая единица русского языка.
Фразеологический оборот современного русского языка с точки зрения семантической слитности.
Важнейшие словари русского языка.
Морфемика и деривация лексических единиц в русском языке.
Русское слово как структурное целое.
Типы русских слов с точки зрения их строения.
Морфемный состав русского слова. Основные свойства непроемной основы и служебных морфем в русском языке.
Изменения в составе и структуре русского слова.
Основные способы образования новых слов в современном русском языке.
Морфемный, словообразовательный и этимологический анализ слов современного русского языка (их предмет, задачи, правила и приемы).
Грамматические значения и способы их выражения в русском языке.
Способы формообразования в русском языке.
Распределение слов по частям речи в русском языке.
Имя существительное как часть речи современного языка. Лексико-грамматические разряды имен существительных в русском языке.
Род, число имен существительных. Падежная система и типы склонения имен существительных в современном русском языке.
Несклоняемые имена существительные.
Способы словопроизводства имен существительных.
Имя прилагательное. Лексико-грамматические разряды, краткие формы и степени сравнения, склонение.
Способы словопроизводства имен прилагательных.
Имя числительное как часть речи в современном русском языке.
Значение и грамматические особенности местоимений в современном русском языке.
Глагол как часть речи в современном русском языке.
Категория наклонения (образование форм наклонений; употребление форм одного наклонения в значении другого). Система глагольных времен в современном русском языке. Категория вида.
Способы словопроизводства глагола.
Причастия современного русского языка (образование, грамматические категории и употребление).
Деепричастия современного русского языка (образование, грамматические признаки и употребление).
Семантические разряды и грамматические признаки наречий.
Категория состояния (предикатив).
Служебные слова в современном русском языке.
Образование, семантика и синтаксические функции модальных слов.
Междометия и звукоподражательные слова.
Явления переходности в системе частей речи.
Основные единицы синтаксиса.

Связь синтаксиса с лексикой и морфологией.

Основные признаки словосочетания. Строения и значение словосочетаний. Простые и сложные словосочетания.

Основные признаки предложений. Строение, грамматическое значение и лексическое наполнение предложения.

Актуальное членение и способы его выражения.

Структурно-семантические типы простого предложения.

Члены предложения как структурно-семантические компоненты предложения.

Семантика подлежащего, способы выражения его.

Типы сказуемого.

Место односоставных предложений в системе типов простого предложения.

Структурно-семантические разновидности неполных предложений.

Нечленяемые предложения. Их структурно-семантические разновидности.

Второстепенные члены предложения и принципы их классификации. Синкретичные члены предложения. Дополнение, определение, обстоятельство.

Полные и неполные предложения. Структурно-семантические разновидности неполных предложений.

Предложения с однородными членами.

Понятие об обособлении. Основные функции обособленных членов. Условия обособления.

Предложение с уточняющими обособленными членами. Структурные средства уточнения.

Предложения с вводными и вставными компонентами.

Строение и грамматическое значение сложных предложений.

Основные структурно-семантические типы сложносочиненных предложений.

Основные структурно-семантические типы нерасчлененных и расчлененных сложноподчиненных предложений.

Основные структурно-семантические типы бессоюзных сложных предложений.

Сложное синтаксическое целое. Средства связи в сложном синтаксическом целом.

Диалогическое единство как сложная форма организации диалогической речи.

Основные разновидности диалогических единиц.

Способы передачи чужой речи.

Принципы русской пунктуации. Знаки препинания и их основные функции.

Сучасна українська літературна мова

Предмет і завдання фонетики як мовознавчої дисципліни. Фізико-акустичний, фізіологічно-артикуляційний і лінгвістичний (фонологічний) аспекти вивчення мовних звуків. Фонетична транскрипція.

Предмет і завдання фонології як мовознавчої дисципліни. Поняття фонем. Інваріант і варіанти фонем. Функції фонем. Принципи виділення фонем. Фонематична транскрипція.

Система фонем сучасної української літературної мови. Голосні фонем, їх класифікація. Приголосні фонем, їх класифікація.

Модифікації фонем. Позиційні й комбінаторні зміни голосних: редукція, гармонійна асиміляція, акомодация. Позиційні та комбінаторні зміни приголосних. Акомодация приголосних до сусідніх голосних. Палаталізація приголосних. Лабіалізація приголосних.

Асиміляція приголосних, її різновиди. Дисиміляція приголосних. Спрощення в групах приголосних. Специфічні випадки подовження приголосних в українській мові.

Морфологія як учення про регулярні фонологічні чергування в складі морфем, пов'язані зі словотворенням і словозміною.

Чергування голосних фонем в українській літературній мові: *о, е з і; о, е з нулем звука (вставні, випадні); е, з о після шиплячих та й; у з о у фонемосполученнях ри, ли – ро, ло; найдавніші чергування е – о, і – а, о – а, е – і, у – а, і – у, е – у – о.*

Чергування приголосних фонем в українській літературній мові (з історичним коментуванням): перше, друге, третє перехідні пом'якшення (палаталізації).

Поняття складу. Основні закономірності складоподілу в українській мові. Типи складів. Основні правила складоподілу.

Наголос в українській мові. Роль наголосу в розрізненні слів та їхніх форм. Головний та побічний, рухомий та нерухомий наголоси. Тактовий, логічний та емоційний наголоси. Проклітики й енклітики. Інтонація.

Наголос в українській мові. Головний та побічний, рухомий та нерухомий наголоси. Тактовий, логічний та емоційний наголоси. Проклітики й енклітики. Інтонація.

Орфоепія. Вимова голосних у ненаголошеній і наголошеній позиціях. Вимова дзвінких і глухих приголосних; вимова губних звуків; вимова африкат, вимова м'яких, пом'якшених і напівпом'якшених приголосних; вимова сполучень кількох приголосних. Вимова шиплячих.

Графіка української мови. Поняття графеми. Український алфавіт. Співвідношення між буквами і фонемами української літературної мови. Букви на позначення голосних і приголосних фонем. Звукове значення букв Я, Ю, Є, Ї, Щ, Ъ та подвоєння букв. Позначення м'якості приголосних на письмі.

Українська орфографія. Принципи української орфографії. Поняття орфограми, Різновиди орфограм. Правопис складних слів, Принципи вживання великої букви. Правопис прізвищ і географічних назв. Правопис слів іншомовного походження. Орфографічний та технічний правила переносу.

Лексикологія. Слово в лексичній системі мови. Основні типи лексичних значень слів. Моносемія і полісемія. Пряме й переносне значення слів. Типи переносних лексичних значень.

Лексико-семантичні явища синонімії, омонімії, паронімії та антонімії в сучасній українській мові. Типи синонімів. Синонімічний ряд, гніздо, домінанта. Розмежування омонімії та полісемії. Повні й часткові омоніми (омофони, омоформи, омографи). Пароніми, їх класифікація. Антоніми, їх класифікація.

Склад лексики української мови за походженням: споконвічна українська лексика (праіндоевропейський шар, спільнослов'янський шар, специфічно українські слова) та запозичена лексика (основні мови-донори, тематичні групи). Стилійна диференціація лексики: стилійно нейтральна та стилійно забарвлена лексика. Активна й пасивна лексика. Неологізми, архаїзми.

Фразеологія української мови. Диференційні ознаки фразеологічних одиниць. Класифікації фразеологічних одиниць: за ступенем семантичного злиття компонентів, за семантико-граматичними особливостями, генетична класифікація. Джерела формування фразеологічного фонду.

Лексикографія як наука. Розвиток української лексикографії. Загальна характеристика словників (енциклопедичних та лінгвістичних). Лінгвістичні одномовні словники: тлумачні, етимологічні, історичні, іншомовні, фразеологічні, орфографічні, термінологічні, орфоепічні, морфемні, діалектні тощо.

Морфеміка як мовознавча дисципліна. Визначення й характеристика морфем. Кореневі й афіксальні морфеми, функційні відмінності між ними. Морфема, морф, аломорф. Основа слова, типи основ.

Словотвір. Основні поняття словотвірної системи: твірна основа й словотвірний формант. Способи словотворення в сучасній українській мові. Морфологічний спосіб словотворення: афіксація, осново-/словоскладання, аббревіація. Неморфологічні способи творення слів: морфолого-синтаксичний, лексико-синтаксичний, лексико-семантичний.

Частини мови та принципи їх класифікації. Повнозначні (самостійні) та неповнозначні (службові) частини мови. Явища переходу слів з однієї частини мови в іншу.

Іменник як частина мови. Лексико-граматичні розряди іменника: власні й загальні назви; іменники – назви істот і неістот; конкретні та абстрактні іменники; збірні іменники; матеріально-речовинні іменники.

Грамматичні категорії іменника – рід, число, відмінок; поділ іменників на відміни та групи. Особливості відмінювання іменників (складні випадки вживання відмінкових форм).

Прикметник як частина мови. Специфіка граматичних категорій прикметника. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні, порядкові, їх лексико-граматичні особливості. Ступені порівняння якісних прикметників. Перехідні розряди прикметників: відносно-якісні та присвійно-відносні прикметники.

Короткі та повні прикметники в українській мові. Стягнені та нестягнені форми повних прикметників. Особливості відмінювання та правопису прикметників.

Числівник як частина мови. Грамматичні категорії числівників. Функціональні розряди числівників: означено-кількісні та неозначено-кількісні числівники. Морфологічні групи числівників: прості, складні й складені. Особливості відмінювання та правопису числівників.

Займенник як частина мови. Співвідношення займенників за значенням, морфологічними ознаками та синтаксичними функціями з іншими частинами мови – іменниками, прикметниками, числівниками.

Лексико-граматичні розряди займенників. Відмінювання займенників.

Прислівник як частина мови. Розряди прислівників за значенням: означальні, обставинні, предикативні, модальні. Ступені порівняння прислівників. Морфологічні типи та способи творення прислівників. Особливості акцентуації та правопису прислівників. Перехід прислівників у інші частини мови.

Дієслово як частина мови. Система дієслівних утворень (форм) у сучасній українській літературній мові: дієвідмінюване дієслово, інфінітив, дієприкметник, дієприслівник, форми на -но, -то.

Характеристика загальнодієслівних граматичних категорій: вид, перехідність/неперехідність, стан. Категорія виду дієслова. Протиставлення форм доконаного та недоконаного виду у видовій парі. Зв'язок категорії виду з категоріями способу і часу. Способи творення видових корелятивних пар: префіксація, суфіксація, чергування голосних і приголосних, акцентуація, суплетивізм. Одновидові та двовидові

дієслова. Категорія перехідності/неперехідності дієслова. Категорія дієслівного стану та її зв'язок із категорією перехідності/неперехідності.

Категорія способу дієслова. Дійсний, умовний та наказовий способи, їх значення та творення. Категорія часу дієслова, її зв'язок із категоріями способу і виду. Система дієслівних часів у сучасній українській літературній мові, їх творення та значення. Пряме (абсолютне) та переносне вживання часових форм дієслова. Категорія особи дієслова, її значення та морфологічне вираження. Дієслова з неповною особовою парадигмою. Безособові дієслова.

Категорії числа і роду в системі дієслова. Словотвір дієслів.

Дієприкметник як дієслівна форма. Основні підходи до визначення статусу дієприкметника. Граматичні категорії дієприкметника: вид, стан, час; рід, число, відмінок. Творення дієприкметників. Ад'єктивація та субстантивація дієприкметників. Дієслівні форми на -но, -то.

Дієприслівник як дієслівна форма. Граматичні категорії дієприслівника, особливості їх вираження. Творення дієприслівників.

Прийменник. Основні підходи до визначення лінгвістичного статусу прийменника. Походження та морфологічний склад прийменників. Семантичні типи прийменників. Вживання прийменників із різними відмінковими формами. Явище препозиціоналізації.

Сполучник. Основні підходи до визначення лінгвістичного статусу сполучника. Походження та морфологічний склад сполучників. Семантико-синтаксичні функції сполучників сурядності та підрядності. Розмежування сполучників та сполучних слів. Перехід повнозначних слів у сполучники (кон'юнкціоналізація).

Частка. Основні підходи до визначення лінгвістичного статусу частки. Семантичні, структурні та синтаксичні особливості часток. Групи фразових часток за функціонально-семантичними ознаками: питальні, оклично-підсилювальні, власне модальні, стверджувальні, заперечні, вказівні, означальні, кількісні, спонукальні, видільні, приєднувальні. Словотвірні та формотвірні частки.

Вигук. Проблема статусу вигуку у теоретичному мовознавстві. Групи вигуків за значенням та походженням. Інтер'єктивація. Звуконаслідувальні слова.

Синтаксис. Словосполучення як одиниця синтаксису. Синтаксичні словосполучення, їх відмінність від лексичних та фразеологічних. Типи синтаксичних словосполучень (предикативні, сурядні, підрядні). Види підрядного зв'язку (узгодження, керування, прилягання).

Речення як основна одиниця синтаксису. Речення і судження. Основні ознаки речення. Критерії класифікації речень. Поняття про члени речення. Граматична основа двоскладного речення. Підмет, його структура (простий, складений) та засоби вираження.

Присудок, його структурно-семантична характеристика (простий, простий ускладнений, складений іменний, складений дієслівний, складений прислівниковий, складний) та морфологічні засоби вираження.

Означення як другорядний член речення. Граматичні види (узгоджені та неузгоджені означення), морфологічні засоби їх вираження. Прикладка як різновид означення.

Додаток як другорядний член речення. Граматичні види (прямі та непрямі додатки), морфологічні засоби їх вираження.

Обставина як другорядний член речення. Види за значенням (обставини способу дії, міри і ступеня, місця, часу, причини, мети, умови, допусту) та морфологічні засоби їх вираження.

Система односкладних речень. Проблема односкладного речення в сучасному мовознавстві. Типи односкладних речень: означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові. Безособові речення. Різновиди безособових речень за способом вираження головного члена.

Речення з відокремленими другорядними членами речення. Поняття про відокремлення. Умови відокремлення означень та прикладок. Умови відокремлення обставин та додатків.

Однорідні члени речення як засіб ускладнення простого речення. Поняття про однорідність у простому реченні. Способи (сполучниковий сурядний і безсполучниковий) та засоби вираження однорідності. Однорідні та неоднорідні означення.

Вставні та вставлені конструкції як засіб ускладнення простого речення. Поняття про вставні компоненти (слово, словосполучення, речення), їх функції та значення. Функції вставлених слів, словосполучень, речень.

Складносурядні речення. Структурно-семантичні типи складносурядних речень (єднальні, зіставно-протиставні, розділові). Семантико-синтаксичні відношення між частинами складносурядного речення. Складносурядні речення відкритої та закритої структури.

Складнопідрядні речення, їх різновиди. Різні погляди мовознавців на класифікацію складнопідрядних речень (логіко-граматична та структурно-семантична класифікації). Складнопідрядні речення з підрядними означальними та з'ясувальними частинами. Речення з підрядними обставинними частинами (місця, часу, умови, причини, мети, наслідку, допустовості, способу дії, міри й ступеня).

Складнопідрядні речення з кількома підрядними частинами. Складнопідрядні багатокомпонентні речення із супідрядним зв'язком (однорідна й неоднорідна супідрядність), із послідовною підрядністю, речення комбінованого виду.

Складні безсполучникові речення з однотипними частинами, їх структурно-семантична характеристика (речення з єднальними та зіставно-протиставними відношеннями).

Складні безсполучникові речення з різнотипними частинами. Семантико-синтаксичні відношення між предикативними частинами (умовні, причиново-наслідкові, часові, допустові, цільові, пояснювальні, пояснювально-приєднувальні).

Складні речення з різними типами синтаксичного зв'язку. Складні сполучникові речення із сурядністю й підрядністю. Види складних сполучниково-безсполучникових речень: із сурядністю та безсполучниковістю; із підрядністю і безсполучниковістю; із сурядністю, підрядністю і безсполучниковістю.

Теорія перекладу

Переклад у сучасному світі. Значення поняття «переклад».

Перекладознавство як наука. Розділи перекладознавства, їхня загальна характеристика. Зв'язок перекладознавства з іншими науками.

Історія перекладознавчої науки. З історії перекладу в зарубіжній науці.

Виникнення та розвиток слов'янського перекладознавства. Роль Петра І у розвитку перекладознавства. Переклад у Росії в XIX – XX ст. Внесок України в розвиток і поширення перекладу. Український художній переклад кінця XIX та XX ст.

Принципи класифікації перекладів. Інші види мовного посередництва.

Одиниця перекладу. Переклад на різних мовних рівнях.

Способи перекладу, їхня характеристика.

Форми (типи) перекладу. Машинний переклад як одна з форм перекладу. Усний переклад як форма перекладу. Письмовий переклад як форма перекладу.

Методи перекладу. Метод сегментації тексту, особливості його застосування. Метод запису, особливості його застосування. Метод трансформації вихідного тексту, особливості його застосування.

Прийоми перекладу. Трансформації. Види трансформацій.

Жанри перекладу.

Художній переклад, його особливості. Науково-технічний переклад, його особливості. Суспільно-політичний переклад, його особливості. Етика перекладача. Перекладацькі школи.

Перекладацька діяльність відомих українських та російських перекладачів (І.Франка, Лесі Українки, М.Зерова, Ю.Клена, М.Рильського, М.Лукаша, О.Фінкеля; В.Тредіаковського, М.Жуковського, О.Пушкіна, Б.Пастернака, О.Блока, Е.Лінецької, К.Чуковського).

Текст та його місце серед інших мовних одиниць. Проблема визначення тексту. Ознаки тексту.

Загальне поняття про категорії тексту. Категорія інформативності.

Види текстової інформації.

Поняття про підтекст. Види.

Слово як головний носій текстової інформації.

Поняття про ключові слова. Ключові одиниці тексту.

Способи перекладу культурного компонента.

Поняття про модальність. Зв'язок категорії модальності з категорією інформативності. Засоби вираження категорії модальності в тексті.

Змістова й формальна структура тексту.

Поняття про категорію когезії. Мовні засоби вираження категорії когезії.

Поняття про сильні позиції тексту. Види й засоби виділення сильних позицій тексту. Заголовок і присвята як сильні позиції тексту. Початкові й кінцеві фрази як сильні позиції тексту.

Критерії якості перекладу. Адекватний переклад. Еквівалентний переклад. Різновиди перекладу.

Норми перекладу.

Методологічні основи створення й редагування перекладу. Рецептивно-аналітичний етап. Продуктивно-синтетичний етап. Завершальний етап.

Редакторський аналіз та критерії редакторської оцінки. Перекладач та редактор в одній особі. Структура редакторського аналізу. Опрацювання тексту на видавничому рівні. Спілкування з автором.

Методика редагування. Види правок. Робота над фактичним матеріалом. Редагування таблиць. Редагування ілюстрацій. Робота над композицією. Редагування заголовків.

Знаки коректури.

Логічні основи редагування.

Типологія помилок.

Редактор і сучасний видавничий процес.

Практика перекладу

Мова і переклад. Фонетична система української та російської мови: спільне та відмінне. Вимова звуків. Особливості алфавітів сучасних української та російської мов. Відмінності у звуковому значенні букв, спільних для обох мов. Кількісні характеристики фонемного складу мов.

Орфоепічні норми усного українського та російського мовлення. Акцентуація. Різномаголошувана спільнокоренева лексика російської та української мов.

Орфографічні особливості запозичених слів у російській та українській мовах. Подвосні й неподвосні приголосні. Передача звука [й] та голосних. Групи приголосних з голосними. Апостроф. Знак м'якшення. Відмінювання слів іншомовного походження в обох мовах.

Труднощі перекладу власних назв. Фонетичні та орфографічні правила правопису власних назв. Особливості відмінювання в обох мовах.

Зародження слов'янської лексикографії. Лексикографічні джерела обох мов. Робота зі словниками. Типи словників.

Поняття слова. Особливості перекладу багатозначних слів та слів у переносному значенні. Емоційно забарвлена й експресивна лексика як проблема в перекладі. Синоніми, антоніми, омоніми, старослов'янізми та запозичені слова, стилістично нейтральна, розмовно-побутова й книжна лексика, архаїзми, історизми, неологізми, діалектизми й арготизми в аспекті перекладу.

Розвиток фразеології української та російської мов. Фразеологічні словники та перекладні. Основні фразеологічні одиниці російської та української мов, їх будова й різновиди. Методи та прийоми перекладу ФО.

Способи словотворення в східнослов'янських мовах. Особливості перекладу похідних одиниць.

Морфологія української та російської мов. Категорія роду й числа іменників в аспекті перекладу. Однакові за значенням, але різні за родом іменники в українській та російській мовах. Особливості відмінювання іменників у російській та українській мовах.

Морфологічні ознаки й синтаксичні функції прикметників в українській та російській мовах. Особливості відмінювання прикметників в обох мовах. Творення форм вищого й найвищого ступенів порівняння прикметників. Їхній переклад.

Особові й зворотний займенник в російській та українській мовах. Специфіка перекладу неособових розрядів займенників.

Відмінювання простих кількісних числівників. Відмінювання складних і складених кількісних числівників. Відмінювання збірних, дробових і порядкових числівників у російській та українській мовах. Особливості їхнього перекладу.

Форми дієслова в російській та українській мовах. Особливості перекладу особових

форм. Інфінітив в українській та російській мовах. Активні дієприкметники теперішнього часу. Різна продуктивність їх у сучасних східнослов'янських мовах. Активні дієприкметники минулого часу. Пасивні дієприкметники в сучасних українській та російській мовах. Особливості перекладу дієприкметників. Форми на -но, -то в українській мові, безособові дієслова в російській – специфіка перекладу.

Розряди прислівників у російській та українській мовах. Творення ступенів порівняння прислівників. Їхній переклад.

Службові частини мови. Особливості перекладу.

Спільні й відмінні риси в структурі словосполучень. Проблема перекладу.

Переклад односкладних речень. Тире в простому реченні.

Засоби ускладнення в російській та українській мовах. Розділові знаки.

Спільне й відмінне в будові складного речення в українській та російській мовах. Способи їхнього перекладу. Розділові знаки в складносурядному й складнопідрядному реченні.

Безсполучникове речення російській та українській мовах. Розділові знаки в ньому. Пряма мова, діалог. Розділові знаки.

Лексичні засоби стилістики. Особливості їхнього перекладу.

Стилістика фразеологічних одиниць. ФО з боку уживаності в російській та українській мовах. Розмовно-побутові ФО. Фольклорні та народнопоетичні ФО. Книжні ФО. Синонімія фразеологізмів. Переклад.

Стилістичні функції засобів словотвору. Особливості перекладу.

Стилістичний синтаксис в аспекті перекладу.

Особливості перекладу фоностилістичних засобів. Алітерації та асонанси. Ритмомелодичні засоби віршованої мови як проблема перекладу.

Функціональні стилі української та російської мов. Основні ознаки наукового стилю. Особливості перекладу текстів наукового стилю.

Основні ознаки офіційно-ділового стилю. Особливості перекладу текстів офіційно-ділового стилю.

Основні ознаки публіцистичного стилю. Особливості перекладу текстів публіцистичного стилю.

Основні ознаки художнього стилю. Особливості перекладу текстів художнього стилю.

Основні ознаки розмовного стилю. Особливості перекладу текстів розмовного стилю. Основні ознаки конфесійного стилю. Особливості перекладу текстів конфесійного стилю.

V. ЗРАЗОК ЗАВДАНЬ

“Затверджую”

**Голова приймальної комісії,
ректор університету**

_____ О. Г. САМОЙЛЕНКО

«___» _____ 2021 р.

Завдання та питання до вступних екзаменів
з російської й української мови та теорії і практики перекладу
для абітурієнтів освітнього рівня “магістр”
ОПП Філологія. Слов'янські мови та літератури (переклад включно)
за спеціальністю 035 Філологія

Варіант 5

Російська мова

1. Выполнить полный синтаксический анализ предложения.

Если внимательно прочесть все написанное Пришвиным, то остается убеждение, что он не успел рассказать нам и сотой доли того, что он превосходно видел и знал (К.Паустовский).

Українська мова

2. Виконати фонетичний аналіз слова *видається*;

морфемний аналіз слова *видається*;

словотвірний аналіз слова *видається*;

морфологічний аналіз слова *видається*.

Та й сама хата так низько при землі, що в осінні понурі ночі, як погасне у віконцях світло, вона видається проти інших копичкою злежаного сіна (Г.Тютюнник).

Теорія перекладу

3. Роль Петра І у розвитку перекладу.

Практика перекладу

4. Перекласти речення із завдання № 1 українською та із завдання № 2 російською мовами.

Схвалено на засіданні кафедри слов'янської

філології, компаративістики та перекладу

Протокол № ____ від «___» _____ 2021 р.

Завідувач кафедри

проф. Г. В. Самойленко

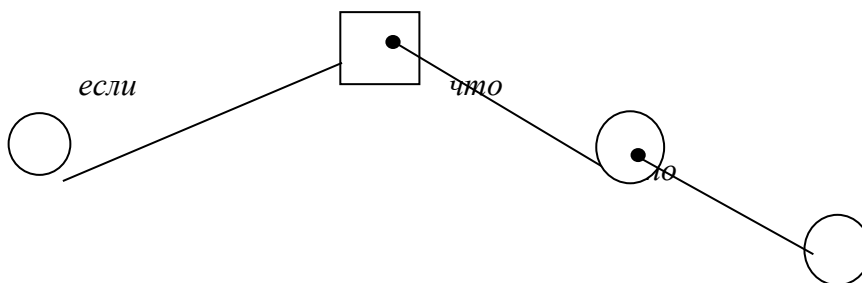
ЗРАЗОК ВИКОНАННЯ

Завдання № 1

Если внимательно прочесть все написанное Приивиным, то остается убеждение, что он не успел рассказать нам и сотой доли того, что он превосходно видел и знал (К. Паустовский).

Предложение сложное, сложноподчиненное; состоит из 4 предикативных частей. Вторая часть главная. Первая часть придаточная условия, связь с главной – присхемная, союз – *если то*. Третья часть придаточная определительная, связь с главной – присловная, союз – *что*. Четвертая часть придаточная – местоименно-соотносительная, связь с главной – присловная, союзное слово – *что*.

Структурная схема

Линейная схема

Это многочленное сложноподчиненное предложение с последовательным подчинением и неоднородным соподчинением.

Завдання № 2

[ви́дає ц'я];

видається: твірна основа – *видай-* (*еть*), дієслівна, постфікс – *-ся*, морфологічний, постфіксальний, тип продуктивний.

ви- – префікс, *-да-* – корінь, *-й-* – суфікс, *-еть-* – закінчення, *-ся* – постфікс;

видається – дієвідмінюване дієслово, початкова форма – *видаватися*, недоконаний вид, неперехідне, позастанове, дійсний спосіб, теперішній час, 3 особа однини, 1 дієвідміна, утворено від основи теперішнього часу *видай-* додаванням особового закінчення *-еть* та постфікса *-ся*, синтаксична функція – частина складеного іменного присудка.

Завдання № 3

Петро І чудово розумів всю важливість розвитку перекладацької справи для майбутнього становлення Росії як світової держави, для її культурного розвитку. Він виступав не тільки як організатор перекладацької діяльності, але і як перекладач-практик та критик перекладів (Петро перекладав книгу «Архітектура» Бароцці да Віньйолі).

Власні висловлювання Петра І свідчать про те, що в нього вже була досить закінчена концепція перекладу, певне ставлення до перекладу як виду практичної діяльності, розуміння завдань перекладу та основного завдання перекладача. В "Указе Зотову об избегании в будущем ошибок" (1709 р.) Петро пише слова, які згодом стали майже хрестоматійними: "Книгу о фортификации, которую вы переводили, мы оную прочли, и разговоры зело хорошо и внятно переведены; но как учит оной фортификации делат, ...то зело темно и непонятно переведено... И того ради надлежит вам и в той книжке, которую ныне переводите, остереца в том, дабы внятнее перевесть, а особливо те места, которыя учат как делат; и не надлежит речь от речи хранить в переводе, но точию, сенс выразумев, на своем языке уже так писат, как внятнее может быть". Ця цитата очевидно свідчить про те, що Петро був переконаним противником буквалістського перекладу і головним у перекладі вважав точне відтворення змісту, а не форми.

Викликає інтерес питання про принципи відбору творів для перекладу та друку. Історичні факти свідчать про те, що істотним чинником у відборі творів був чинник ідеологічний («Посылаю при сем книгу Пуддендорфа, в которой два трактата: первый о должности человека и гражданина, другой о вере христианской, но требую, чтоб первый токмо переведен был, понеже в другом не чаю к пользе нужде быть»).

Перекладалося те, що було корисним державі й сприяло розвитку науки й економіки.

За часів Петра постало й питання про спеціалізацію перекладачів. Для Петра це питання не було дискусійним. Він чітко розумів необхідність отримання перекладачами, особливо науково-технічними, знань про той предмет, про який вони перекладають.

Такий підхід до перекладу можна розглядати не тільки як практичне керівництво, але і як теоретичну установку, яка багато в чому визначила шляхи розвитку перекладу науково-технічної літератури надалі.

Завдання № 4

Якщо уважно прочитати все написане Пришивіним, залишиться переконання, що він не встиг розповісти нам і сотої частки того, що він чудово бачив і знав.

Да и сама хата так низка, что в осенние хмурые ночи, когда погаснет в окошках свет, она кажется среди других хат копённой слежавшегося сена.

VI. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Алексеева И. С. Введение в переводоведение: учеб. пособие для студ. филол. и лингв. фак. высш. учеб. заведений. Санкт-Петербург: Филологический факультет СПбГУ; Москва: Издательский центр «Академия», 2004. 352 с.

Алексеева И. С. Профессиональный тренинг переводчика. Санкт-Петербург: Лениздат; Изд-во «Союз», 2003. 288 с.

Бабайцева З. В., Максимов Л. Ю. Современный русский язык: В 3-х ч. Ч.3: Синтаксис. Пунктуация. Москва: Высшая школа, 1981. 271 с.

Бархударов Л. С. Язык и перевод: вопросы общей и частной теории перевода. Москва: Междунар. отношения, 1975. 240 с.

Басова Г.Д. и др. Сопоставительная стилистика русского и украинского языков: монография. Київ: Издательский дом Дмитрия Бурого, 2014. 384 с.

Безкишкіна М. Т., Степаненко М. І. Порівняльна граматики української і російської мов: навч. посібник. Полтава: Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка, 1991. 212 с.

Бережняк В. М. Вступ до мовознавства: Словник-довідник лінгвістичних термінів: навч. посіб. для студ. філол. спец. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2004. 151 с.

Білоус О. М. Теорія перекладу (курс лекцій): навчальний посібник. Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2002. 116 с.

Бойко В. М. Граматика української мови: Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Київ: «Академвидав», 2014. 245 с.

Бойко В. М. Сучасна українська літературна мова: Морфеміка. Словотвір: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2010. 119 с.

Бойко Н. І. Сучасна українська літературна мова: Фонетика, фонологія, морфонологія, орфоепія, графіка, орфографія: Практичний курс: навч. посіб. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2010. 128 с.

Брандес М. П. Предпереводческий анализ текста: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Лингвистика и межкультур. коммуникация». 3 изд., стер. Москва: НВИ-ТЕЗАУРУС, 2003. 222 с.

Брицин М. Я. та ін. Порівняльна граматики української і російської мов. Вид. 2-е, доп. і перероб. Київ: Вища школа, 1987. 363 с.

Вакарюк Л. О. Український словотвір у термінах: Словник-довідник. Тернопіль: Джура, 2007. 260 с.

Виноградов В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). Москва: Изд-во ин-та общего и среднего образования РАО, 2001. 224 с.

Вступ до перекладознавства: навчально-методичний посібник з дисциплін перекладознавчого циклу. Ч.І. / укл.: Арват Н. М., Бондар Н. О., Петрик О. М., Сидоренко В. О. Ніжин: Вид-во М.Лисенко, 2013. 44 с.

Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища школа, 1985. 360 с.

Гарбовский Н. К. Теория перевода. Москва: Изд-во Моск. ун-та, 2004. 544 с.

Горпинич В. О. Сучасна українська літературна мова: Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. Київ: Вища школа, 1999. 207 с.

Дудик П. С. Синтаксис української мови. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 384 с.

Єрмоленко С. Я. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ: Либідь, 2001. 222 с.

- Жовтобрюх М. А. Курс сучасної української літературної мови. Ч.1. Київ: Вища школа, 1972. 402 с.
- Зарицький М. С. Переклад: створення та редагування. Київ: Парламентське видавництво, 2004. 120 с.
- Зінченко С. В. Історична граматики української мови в таблицях: Історичний коментар: навч. посіб. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2001. 94 с.
- Ижакевич Г. П. и др. Сопоставительная стилистика русского и украинского языков. Київ: Вища школа, 1980. 208 с.
- Казакова Т. А. Теория перевода: Лингвистические аспекты. Санкт-Петербург: Союз, 2000. 296 с.
- Комиссаров В. Н. Современное переводоведение: Курс лекций. Москва: ЭТС, 2000. 192 с.
- Коптілов Віктор. Теорія і практика перекладу: навч. посіб. Київ: Юніверс, 2002. 280 с.
- Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства. Київ: Видавничий центр «Академія», 2006. 424 с.
- Латышев Л. К., Семёнов А. Л. Перевод: теория, практика и методика преподавания: учеб. пособие для студ. перевод. фак. высш. учеб. заведений. Москва: Изд.центр «Академия», 2003. 192 с.
- Манакин В. Н. Сопоставительная лексикология. Київ: Знання, 2004. 326 с.
- Миньяр-Белоручев Р. К. Общая теория перевода и устный перевод. Москва: Воениздат, 1980. 237 с.
- Морфемний словник / уклад. Л. М. Полюга. Київ: Рад. школа, 1983. 463 с.
- Олейник И. С. Русско-украинский словарь. 5-е изд., дополн. и переработ. Київ: «А.С.К.», 1999. 756 с.
- Орфографічний словник української мови. Київ: Довіра, 1994. 864 с.
- Основи перекладацького аналізу тексту: навчально-методичний посібник з дисциплін перекладознавчого циклу. Ч. II. / укл.: Арват Н. М., Бондар Н. О., Гетман Л. І., Петрик О. М. Ніжин: Видавництво М. Лисенко, 2015. 59 с.
- Основи перекладознавства: навч. посіб. / за ред. А. Є. Нямцу. Чернівці: Рута, 2008. 312 с.
- Партико З. В. Загальне редагування. Львів: Афіша, 2001. 416 с.
- Погрібний М. І. Орфоепічний словник української мови. Київ: Рад. школа, 1984. 630 с.
- Полюга Л. М. Словник українських морфем. Львів: Світ, 2001. 446 с.
- Русская грамматика / под ред. Н. Ю. Шведовой. В 2-х т. Москва: Наука, 1980.
- Русский язык: Энциклопедия / под ред. Ф. П. Филина. Москва: Советская энциклопедия, 1979. 432 с.
- Сдобников В. В., Петрова О. В. Теория перевода. Москва: АСТ: Восток-Запад; Владимир: ВКТ, 2008. 448 с.
- Сікорська З. С. Українсько-російський словотворчий словник. Київ: Рад. школа, 1985. 188 с.
- Словотвір сучасної української літературної мови / відп. ред. М. А. Жовтобрюх. Київ: Наукова думка, 1979. 406 с.
- Современный русский литературный язык / под ред. П. А. Леканта. Москва: Высшая школа, 1988. 416 с.
- Современный русский язык / под ред. В. А. Белошапковой. Москва: Высшая школа, 1989. 800 с.

Сопоставительное исследование русского и украинского языков. Лексика и фразеология / отв. ред. Г. П. Ижакевич. Київ: Наукова думка, 1991. 384 с.

Сучасна українська літературна мова / за ред. А. П. Грищенка. 3-є вид. Київ: Вища школа, 2002. 439 с.

Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика / за заг. ред. акад. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1969. 436 с.

Сучасна українська літературна мова: Лексика. Фразеологія / за заг. ред. акад. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1973. 540 с.

Сучасна українська літературна мова: Синтаксис / за заг. ред. акад. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1972. 516 с.

Сучасна українська літературна мова: Морфологія / за заг. ред. акад. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1969. 580 с.

Тюленев С. В. Теория перевода: учебное пособие. Москва: Гардарики, 2004. 336 с.

Українська мова: Енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови ; голова ред. кол. В. М. Русанівський. 3-є вид., зі змінами і допов. Київ: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2007. 856 с.

Український правопис. Київ: Наукова думка, 2019. 392 с.

Федоров А. В. Основы общей теории перевода. Москва: Высшая школа, 1968. 397 с.

Фразеологічний словник української мови : у двох книгах / голова ред. кол. Л. С. Паламарчук. Київ: Наукова думка, 1993.

Цатурова И. А., Каширина Н. А. Переводческий анализ текста. Английский язык: учебное пособие с методическими рекомендациями. 2-е изд., испр. и доп. Санкт-Петербург: Перспектива, Издательство «Союз», 2008. 296 с.

Цыганенко Г. П. Этимологический словарь русского языка. Київ: Рад. школа, 1989. 559 с.

Шанский Н. М. Краткий этимологический словарь русского языка. Москва: Просвещение, 1975. 542 с.

Шанский Н. М., Иванов В. В. Современный русский язык. В 3-х ч. Ч. 1. Введение. Лексика. Фразеология. Фонетика. Графика и орфография. Москва: Высшая школа, 1981. 191 с.

Шанский Н. М., Тихонов А. Н. Современный русский язык. В 3-х ч. Ч. 2: Морфология. Москва: Высшая школа, 1981. 270 с.

Швейцер А. Д. Теория перевода: статус, проблемы, аспекты. Москва: Наука, 1988. 216 с.

Шмігер Тарас. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя. Київ: Смолоскип, 2009. 342с.

Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2004. 406 с.

Яценко І. Т. Морфемний аналіз: Словник-довідник / за ред. Н.Ф. Клименко. Київ: Вища школа. Т.1. (А – Н), 1980. 356 с.; т.2 (О – Я), 1981. 352 с.

Лінгвістичний портал MOVA.info

Схвалено на засіданні кафедри слов'янської філології,

компаративістики та перекладу

(протокол № 12 від 24.03.2021 р.)

Підпис голови комісії